

MESLEKİ EĞİTİMİN TARİHİ SÜRECİ

Dilek ÜNLÜ¹⁷

ÖZET

Bireyin eğitimi, özellikle mesleki eğitimi söz konusu olduğunda, kendisine bu alanda gerekli bilgi ve beceriler, ilgili öğretim kurumları tarafından kazandırılmaktadır. Bu bağlamda, ülkemizdeki meslek eğitimi, 13. yüzyılda yaygın eğitim kurumu olarak Ahilikle başlamış ve örgün meslek-sanat okullarının açıldığı 1860'lı yıllara kadar sürmüştür. 19. yüzyılın başlarında batıda endüstri sahasında meydana gelen devrim niteliğindeki değişikliklere ayak uydurabilmek için mesleki eğitimde de yeni arayışlara gidilmiştir. Cumhuriyet'le birlikte, mesleki eğitim sisteminde çok önemli yer tutan Meslek Liseleri, hem iş ve meslek alanlarına eleman yetiştiren, hem de öğrencileri yükseköğretime hazırlayan kurumlar olmuştur. Günümüzde ise mesleki eğitim, Türkiye'nin istihdam ihtiyaçlarına göre, sektörün talebine cevap verecek şekilde, genç işgücünü nitelikli eleman olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki eğitim, Eğitim kurumu

¹⁷ Eskişehir MYO, Anadolu Üniversitesi, dunlu@anadolu.edu.tr

HISTORICAL SUMMARY OF VOCATIONAL EDUCATION

ABSTRACT

If an individual's education, especially vocational education is considered, necessary knowledge and skills are given by relevant educational institutions. In this context, vocational education in our country is started as prevalent educational institution with the Ahi community in 13th century and continued until 1860s when the formal trade schools are opened. At the beginning of the 19th century, in order to keep pace with the revolutionary changes in industrial area occurring in west, our country embarked on new quests in vocational education. With the proclamation of the republic, vocational high schools which take an important place in vocational education, became institutions that both train personnel to profession area and prepare students to higher education. Today, vocational education aims to train young workforce as trained employee in accordance with employment requirement of Turkey and demands of the sector.

Keywords: Vocational Education, Educational Institution

1. Giriş

Genel olarak bir ülkenin gelişimini etkileyen ana öğeler doğal kaynaklar ve insan gücüdür. Bunların sonucu da üretim olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki öğeden gereği gibi yararlanarak yüksek düzeyde üretim sağlamak bir ülkenin gelişmesi için temeldir. Bu da ancak eğitimle sağlanabilir (Alkan vd., 2001).

Mesleki eğitimin en yaygın tanımı, "Kişinin iş hayatındaki belirli bir meslek alanında üretici olarak herhangi bir statü ile yer alabilmesi için gerekli asgari yeterliliğe ve genel meslek kültürüne sahip olmasını mümkün kılan eğitimidir." (Ak, 2006)

Bir ülkenin hayat standardı, teknik işgücü ile çalışan nüfusun oranına bağlıdır. İstenilen seviyeye ulaşılması ancak insan kaynağının geliştirilmesi ile mümkündür.

Birey, toplumda bir meslek sahibi olmak, statü kazanmak ister. Bunu da ancak onun eğitim düzeyi belirler. O halde, kişinin belli bir seviyede eğitim görmesi esastır. Çünkü onun eğitiminden sadece kendisi değil, aynı zamanda çevresi ve içinde bulunduğu toplumda yarar görür.

Bu genel çerçeve içerisinde genel ve mesleki eğitimin bir bütünlük içinde ele alınması gerekmektedir. Çünkü genel eğitimle mesleki eğitimin ortak amacını, kişiyi geleceğe hazırlamada öğrenme ortamının sağlanması, bilgi, becerilerin geliştirilmesi ve istenilen toplumsal hedefler oluşturmaktadır.

Bireyin eğitimi, özellikle mesleki eğitimi söz konusu olduğuna göre, kendisine bu alanda gerekli bilgi ve beceriler, ilgili öğretim kurumları tarafından kazandırılmaktadır. Nitekim, ülkemizde mesleki eğitimi bir sistem içinde, XIII. Yüzyılda yaygın eğitim kurumu olarak Ahilikle başlamış ve örgün meslek- sanat okullarının açıldığı 1860'lı yıllara kadar sürdürülmüştür (Kılınç, 2012).

2. Ahilikte Mesleki Eğitim

İktisadi ve toplumsal hayatta önemli bir fonksiyonu yerine getiren Ahilik teşkilatının ilk defa Abbasi Halifesi en-Nasrîdinillah rehberliğinde tüm İslam toplumlarında kurulmaya başlandığı görülmektedir. Bu

teşkilatın Müslüman Türklere geçişi de X. yüzyılda ilk Müslüman Türk Devleti olan Karahanlılarla olmuştur (Turan, 1992).

Ahi kelimesi, Arapça ‘‘Kardeş’’ manasına gelmektedir. Ancak Di-vanı Lügatit Türk’te ‘‘Ahi’’ kelimesinin eli açık, cömert manasında ‘‘Akı’’dan geldiği kaydedilmektedir (Kılınç, 2012). Ahilik, yeni bir ha-yat tarzına geçmekte olan Türklerin, geçmiş birikim ve kültürleriyle gü-nün ihtiyaçlarını birarada yorumlayarak geliştirdikleri bir Türk müesse-sesidir (Dülger, 1990).

Ahiliğin yayılmasında Ahi Evran ismiyle anılan Şeyh Nasırüddin Mahmut önemli rol oynamıştır (Ak,2006). Ahi Evran tarafından ilk defa Kırşehir’de XIII. yüzyılda kurulan teşkilat kısa zamanda Anadolu’nun her yerine yayılmıştır (Turan, 1992).

Ahi teşkilatında eğitim iki şekildedir. Öncelikle işyerinde mesleğin in-celikleri, esnaflığın ahlaki özellikleri ile ilgili eğitim verilirdi. Diğerisi ise birliklerinde bulunan eğiticiler, öğretmenler vasıtasıyla İslam dini, terbi-ye, okuma – yazma ve kurumun adabının öğretildiği işyeri dışındaki eği-timdi. Mesleki eğitim için on yaşında veya daha küçük olmak gerekiyordu. Yamaklıkla başlayan mesleki eğitim iki yıl sonra çıraklığa yükselme ile devam ederdi. Çıraklık eğitiminin süresi mesleklere göre çeşitlilik gös-termekle beraber ortalama binbir gün sürmekteydi (Ak,2006).

Ahilikte, samimiyet, cömertlik, Allah’tan başkasına kul olmama, sü-rekli gelişme ve yenilenme, alçak gönüllülük, misafirperverlik, uyumlu olma, merhamet, dürüstlük gibi özellikler fütüvvetin ilkeleri olarak sayılmıştır. ‘‘Elini, dilini ve belini korumak’’ şeklinde özetlenen fütüvvet ilkeleri, iyi bir insan ve Müslüman olmanın erdemlerini yansıtmaktadır. Bu insan tipi, bulunduğu topluma hizmet eden ve ortaya çıkan ihtilaf-larda birleştirici bir rol üstlenen karaktere de sahiptir (Gemici,2010).

3. Loncalıkta Mesleki Eğitim

Ahilik teşkilatının etkinliğini kaybetmesinden sonra ortaya Loncalar çıkmıştır. Lonca kelimesinin İtalyancadan alındığı düşünülürse de, tek-nik bir kavram olarak, özellikle dağıtımının yapıldığı yer anlamında kullanıldığı görülmektedir (Turan, 1992). Zamanla esnaf birliklerinin toplantı yerlerine ve bu esnaf teşkilatına Lonca ismi verilmiştir.

Loncalar, genellikle tüccar ve sanatkâr üyelerinin özlük haklarının korunması amacıyla kurulmuş birliklerdir. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nden edinilen bilgiye göre, 17. yüzyılda İstanbul'da 1109 Lonca teşkilatının bulunduğu dikkat çekmektedir (Turan, 1996).

Osmanlı İmparatorluğu'nda şehir ve kasabalarda mal ve hizmet üretimi ile ilişkili herhangi bir iş kolunun belirli bir alanda uzmanlaşmış olarak çalışanların meydana getirdiği mesleki örgütlenmeler olarak tanımlanan "esnaf" iki gruba ayrılmıştır. Bunlardan biri özel teşebbüse dayanan serbest meslek kuruluşları olup bunlar esnaf loncalarına bağlı bulunmaktaydı. Diğeri ise devlet işletmeciliği esasına göre dirlik ve ulufeyle bağlı esnaftı (Nakiboğlu vd, 2013).

Yönetim bakımından bu teşkilata üye olmak mecburiydi. Üretim sürekliliği yanında piyasada hâkim olma durumu vardı. Bu nedenle teşkilatlarda değişmez bir toplum düzeni ile mesleki beceri, maddiyattan daha fazla rol oynadığı söylenebilir (Kılınç, 2012). Lonca nizamında mesleki yetiştirme ve yetiştirme usulleri kısaca şöyleydi: Bir esnafa yamak kaydolmak için on yaşına basmamış olmak ve işte çalışabileceğinin onayını baba veya velisi tarafından verilmesi şarttı. İki yıl fahriyen ve muntazam yamaklık eden çıraklığa terfi ederdi. Bu terfi olayının özel töreni vardı. Çırak çıkacak çocuk atölyenin ustası, kalfaları, velisi, esnaf reisinin dükkânın da sabah namazını müteakip içtima eder, üstat, çırağın devam ve istidadına dair bilgi verir, velisi tarafından esnafın vakfi namına bir bakır sahan ve hiç olmazsa bir bakır kepeç hediye edilirdi. Reis çocuğun sırtını sıvazlar namaza ve dükkâna devamı, üstada, kalfalara, ebeveyne itaati ve zinhar yalan söylememeyi nasihat eder ve kendisine üstadı tarafından verilmek üzere münasip bir haftalık ücret tayin ederdi. Üç sene çıraklık eden bir çocuğun kalfalığa terfi edilmesinde daha büyük merasim yapılırdı. Kalfalık merasimi lonca odasında yapılır ve burada lonca heyeti tamamen hazır bulunurdu. Esnafın diğer üstatları da davetli olurdu. Kalfaların en kıdemlisi hizmet ve rehberlik vazifesini üstlenirdi. Kalfalığa terfi edecek kimse, o esnafa mahsus elbiseyi o gün ilk defa giyerdi. Kendi ustası ve diğer üç usta ile selamlaşır ve özellikle namaza devamlılığı için yemin ederdi. Hazır bulunan büyükleri kendisinden memnun ve hoşnut olduklarını söylerler ve yine hazır bulunan

hoca tarafından aşır okunur, ayrıca eskiler için Fatihalar okunur, sonra hepsi ayağa kalkarak reis tarafından önlük (peştamal) kuşatmak resmi olarak gerçekleştirilir ve yeni kalfa ustaların elini öperek merasime son verilir. Lonca önünde toplanan esnaf, kalfa ve çıraklar ustasıyla birlikte toplantı yerinden çıkan kalfayı selamlardı (Tuna, 1973).

Loncalarda Osmanlı devletinin gerileme döneminden etkilenecek bütün kurumlar gibi ülke içi ve ülke dışından kaynaklanan yeni gelişmelerle eski düzen ve teşkilatlarını sürdüremez hale gelmiştir.

Loncalar 1860 yılına kadar mesleki eğitim teşkilatını yaygın eğitim şeklinde yürütürken 1860 sonrası Osmanlı'da örgün eğitim kurumlarıyla beraber yürümüştür. Lonca teşkilatına 1912 yılında çıkarılan kanunla son verilmiştir (Kılınç, 2012).

2.Meşrutiyet döneminde birçok yeni okul açılmış, eski okullar önemli ölçüde ıslah edilmiştir. Orta öğretimde gelişmeler yaşanmış, rüştiyeler orta öğretimden ayrılarak ilköğretime dâhil edilmiştir. Orta öğretimde yabancı dil öğretimine önem verilmiş, bu bağlamda Fransızca ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca kızların eğitimi için önemli adımlar atılmıştır (Şahin vd., 2011).

4. Ahiliğin Sona Ermesi Ve Türkiye’de Meslek Hayatının Yeniden Yapılanması

19. yüzyılla birlikte Batı’da endüstri sahasında meydana gelen devrim niteliğindeki değişiklikler ve Avrupa’da ucuza mal edilen sanayi ürünlerinin Osmanlı pazarına girmesi ile birlikte, Osmanlı’da çoğu el emeğine dayalı ve pahalıya mal olan ürünlerin üretimi gerilemiş ve üretim tezgâhları kapanmıştır. Böylelikle esnaf ve sanatkârların ve küçük zanaat erbabının bir araya gelmesiyle oluşan ahilik müessesesi de işlevini kaybetmiştir (Gemici, 2010).

Mesleki eğitimin yeniden şekillenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bunda eski uygulamaları geliştirememenin yanı sıra, eğitim imkânlarını ülke geneline yaygınlaştıramamış olmanın etkisi söz konusu olabilir. Özellikle özel sektörün mesleki eğitimde yenilik arayışları konusundaki katkılarının ilk dönemlerde istenilenden az oluşu veya hiç olmayışı bu alan da istenilen ilerleme ve gelişimin önündeki diğer engellerdir.

Mesleki eğitimin Tanzimat sonrası ortaya çıkışını Mithat Paşa'nın valilik görevi ile bulunduğu bölgelerdeki çalışmalarına kadar götürebiliriz. Bunları, İstanbul Yeşilköy'de açılan Ziraat Mektepleri takip etmiş ve 1848'den itibaren ortaya modern Avrupai tarzda bazı çalışmalar konmuştur. Tanzimat döneminde mesleki ve teknik eğitim sahasında yapılan çalışmalar bugünkü anlamda planlı programlı çalışmalardan uzak bir görünüm sergilemektedir (Gemici,2010).

5. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyetle birlikte mesleki eğitim, okula dayalı yeni bir yapıyı ele almıştır. 1926 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bu okullarla ilgili görev üstlenmiştir. 1935 yılından itibaren 2765 sayılı Kanun ile okulların masrafları tamamıyla devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Bakanlık merkez teşkilatında 1933 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, 1941 yılında ise Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. 1940-1950'li yıllarda mesleki eğitimin hızla geliştiği ve yaygınlaştığı görülmektedir (Yörük vd., 2002).

Cumhuriyet döneminde eğitimin yeniden yapılandırılması için yurt dışından uzmanlar davet edilmiş, John Dewey, Dr. Albert Kuhne, Ömer Buyyise bu kapsamda eğitim sistemine yönelik inceleme ve önerilerde bulunmuştur. Bunun yanında yurt dışına gönderilen öğretmen, öğrenci ve uzmanların yetiştirilmesine çalışılması, mevcut binaların değiştirilmesi ve yenileştirilmesi gibi çalışmalar ilk akla gelenlerdir. Mevcut branşlara ilave olarak pek çok yeni bölümler açılmıştır. Bütün bunların gayesi, bu sahadaki çalışmaların yetersizliğini ortadan kaldırmak ve istenilen hedefi yakalamaktır (Gemici, 2010). Cumhuriyetin ilk yıllarında (1926) ülkemizde öğretim faaliyetini sürdüren meslek okulları üç grupta toplanabilir:

a) Erkek Sanat Okulları: 1926 yılında ülkemizde bir kısmı ilkokul, bir kısmı da ortaokul düzeyinde olmak üzere 15 kadar sanat okulu vardı. Bunlardan bazıları; Ankara Sanayi Mektebi, Aydın Sanayi Mektebi, Bursa Sanayi Mektebi, Diyarbakır Sanayi Mektebi, Edirne Sanayi Mektebi, Kastamonu Sanayi Mektebi, Konya sanayi Mektebi, İstanbul Sanayi Mektebi, İzmir Sanayi Mektebi.

b) Kız Sanat Okulları: Bu dönemde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul'da biri Üsküdar'da, diğeri de Çapa'da olmak üzere iki kız sanat okulu vardı. Bu okullardan başka Bursa'da kız çocukları için açılan

Kız Hayat Mektebi, İzmir’de sepetçilik ve çiçekçilik Mektebi, Erzurum’da Kız Sanat Okulu ile bazı illerde Tarım Bakanlığına bağlı ziraat ve makinistlik okulları bulunuyordu.

c) Ticaret Okulları: Lozan Antlaşmasıyla yavaş yavaş ihracat ve ithalat bakımından Batıya açılmaya başlayan Türkiye, ticari kurumlara ihtiyaç duyulan elemanların yetiştirilmesi amacıyla bu okulları açmaya başladı (Turan, 1992).

Bu dönemden sonra planlı dönemlere geçilmeye başlanmıştır. Bu dönemlerde, eğitim kalkınmanın en etkili araçlarından biri olarak görülmüş, özellikle nitelikli teknik eleman yetiştiren kurumlara çok önem verilmiştir.

I. 5 Yıllık Kalkınma Planında iş başında eğitime önem verilerek işletmelerde çalışan yetenekli ustaların Mesleki Eğitim Merkezlerinde monitör ve ustabaşı olarak yetiştirilmesi konusu ele alındı. Bu dönemde, işçilerin yetişmeleri için her fabrikanın bir “okul” durumuna getirilmesi planlandı.

İlkokul mezunu gençlere meslek öğretmek maksadıyla açılan “Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri”, 1963-64 öğretim yılında öğretime başlamıştır.

1966 yılında sanat enstitülerinin eğitim süresi 2 yıldan 3 yıla çıkarılmak suretiyle teknisyen ihtiyacı karşılanmak istenmiştir.

II. Plan döneminde, 1971-72 öğretim yılında sanat enstitülerinin hepsi teknisyen okulu ve pratik sanat okullarına dönüştürülmeye çalışılmışsa da, bu istenilen sonuca ulaşılamamıştır. Aksine sanat enstitüleri gelişme göstermiştir.

III. 5 Yıllık Kalkınma Planının önsözünde “sanayi tesisleri yalnız üretim kurumları değil, aynı zamanda eğitim ve öğretim kurumlarıdır” ibaresinin yer alması Planın nitelikli teknik eleman yetiştirme konusundaki esas ilkesi olduğunu göstermektedir (Turan, 1996).

Mesleki eğitim sisteminde çok önemli yer tutan Mesleki Liseler, hem iş ve meslek alanlarına eleman yetiştiren, hem de öğrencileri yükseköğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır (Yörük vd.,2002). Yakın zamanda Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 2000 yılında imzalanan "Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" (ME-

GEP) anlaşması kapsamında eğitim programlarında yer alan modüller Türkiye'nin istihdam ihtiyaçlarına göre, genç işgücünü nitelikli eleman olarak sektörün talebine cevap verecek şekilde yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Proje kapsamında mesleki eğitim alanındaki yeni oluşum ile meslek okullarındaki programlarda modüler sistem uygulamasına geçilmiştir. Bu sistem ile düzeylere ve ders kümelerine göre genel eğitim, mesleki eğitim, uygulamalı eğitim, zorunlu, seçmeli dersler gibi oluşturulan her modül sonunda, öngörülen gereklilikleri ve yeterlilikleri yerine getiren öğrencilere sertifika verilmesi, yeterli sayıda sertifika kazanan öğrencilere de diploma verilmesi öngörülmüştür. Yeniden oluşumun diğer bir ayağını oluşturan modüler programların çıktılarının değerlendirildiği “yeterlilikler sistemi”, bir öğrencinin, bir eğitim aşamasını tamamladığını, kapsamlı bir eğitim/öğretim programını tamamladığını, bir dizi temel ve aktarılması mümkün (transfer edilebilir) beceri edindiğini, bir meslekte ya da çalışma rolünde beceri gösterdiğini, bir mesleği yapma hakkının kendisine verildiğini göstermektedir. MEGEP kapsamında programlar, uluslararası meslek sınıflandırması doğrultusunda, meslek standartları, eğitim standartları ve meslekî yeterliklere göre hazırlanmıştır (Uçar vd., 2013).

6. Sonuç

Sanayileşme, kalkınmanın en önemli unsurlarından biridir. Bu sebeple, ülkemizde hizmet ve üretim alanlarında teknolojik gelişmelere uyumlu, mesleki bilgi ve becerilerle donatılmış insan kaynağına ihtiyaç artmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak için, çağdaş teknoloji metodlarını bilen, yorumlayan, kullanan, geliştiren ve yeniliklere uyum sağlayan vasıflı insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla mesleki okullara ihtiyaç vardır. İnsan gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün işletmelerle iş birliği yapılarak yetiştirilmesi, mesleki eğitim sistemi bütünlüğü içerisinde desteklenerek geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir (Yörük vd., 2002).

Mesleki öğretim; kalkınmanın hızlandırılması, istihdamın artırılması ve ülkenin rekabet gücünün yükseltilmesi yönünden kritik öneme sahiptir. Bu önemin, toplumun her kesimine kavratılması gerekmektedir.

Teknolojik çağa uyum sağlayabilmek için, ülkemizde de mesleki eğitime gereken özenin gösterilmesine ihtiyaç vardır (Sezgin, 1999).

Kaynakça

- Ak, M. (2006). II. Meşrutiyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli
- Alkan,C.Doğan,H.,Sezgin,S.İ.(Kasım 2008). Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları, Nobel yayınları, Ankara
- Dülger,İ.(1990).Mesleki Yaygın Eğitim ve Türkiye, M.E.B. Yayınları, Ankara
- Gemici,N. (Haziran 2010) Ahilikten Günümüze Meslek Eğitimde Model Araştırmaları ve Sonuçları, Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 8,No.19,71-105
- Kılınç, M. (2012). Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitimi Şekillendiren Eğitim Kurumlarından, Ahilik, Gedik, Lonca, Enderun Mektebinin Tarihsel Gelişimleri, ISSN:1306-3111,e-journal of New World Sciences Academy, Volume:7,Number:4 Article Number:2c0045
- Nakiboğlu,A.,Doğangün,B.Yasa, (Summer 2013)18.Yüzyıl’da İstanbul Esnafın Sorunları,Turkish StudiesInternational Periodical For The Language,Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/7 ,p.363-392,Ankara-Turkey
- Uçar,C.,Özerbaş,M.A.(Mayıs 2013)Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Cilt:2 Sayı:2Makale No:28 ISSN: 2146-9199 MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN DÜNYADAKİ VE TÜRKİYE’DEKİ KONUMU
- Sezgin, İ.(1999). 16.Milli Eğitim Şurası: Konuşmalar, Görüşler, Kararlar ve Raporlar. M.E.B Basımevi Ankara
- Şahin,M., Tokdemir, M.A.(Güz 2011) 2.Meşrutiyet Döneminde Eğitimde Yaşanan Gelişmeler, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, -Cilt 9.Sayı:4
- Tuna,O.(1973).Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim, Ayyıldız mat. Ankara
- Turan, K.(1996). Ahilikten Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihi Gelişimi, M.Ü. İlahiyat Fakültesi yayınları, No:129,İstanbul
- Turan, K.(1992). Mesleki Teknik Eğitimin Gelişmesi ve Mehmet Rüştü Uzel, M.E.B. yayınları, İstanbul
- Yörük, S., Dikici, A., Uysal, A.(2002), Bilgi Toplumu ve Türkiye’de Mesleki Eğitim,Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:12, Sayı:2, Sayfa: 299-312, Elazığ.